

Др Владимир Ж. Марјански, ванредни професор
Универзитета у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs

ОДЛУКА О ПОВЕЋАЊУ ОСНОВНОГ КАПИТАЛА ДРУШТВА С ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ НОВИМ УЛОЗИМА¹

Сажетак: Одлуком о повећању основног капитала изражава се воља друштва за извршењем повећања основног капитала. Одлуку о повећању основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу може донети искључиво скупштина. Скупштинском одлуком врши се формирање и изражавање воље органа (скупштине), коју друштво сматра својом. Скупштина је орган друштва и њена одлука правно представља вољу друштва да сprovede повећање основног капитала. У том смислу одлука о повећању основног капитала је само иницијални (припремни акти) у поступку повећања основног капитала новим улозима. Она, дакле, представља само једнострану изјаву воље друштва која је усмерена ка постојећим члановима или пређим лицима да учествују у поступку повећања основног капитала. У делу Закона о привредним друштвима који се односи на друштва с ограниченом одговорношћу закон садржи само неколико одредби које се директно односе на повећање основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу. У вези са осталим правилима која се односе на повећање основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу утврђена је сходна примена одредби о повећању основног капитала акционарског друштва. Следствено томе, садржина одлуке прилагођена је првенствено овом поступку код акционарских друштава. Ово није најбоља законска техника за уређење оваког важног поступка, јер у пракси захтева правилан одабир одредби које се могу применити на повећање основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу.

Кључне речи: одлука скупштине, основни капитал, повећање основног капитала новим улозима, изјава о упису.

¹ Рад је посвећен пројекту «Правна традиција и нови правни изазови» чији је носилац Правни факултет у Новом Саду.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Основни капитал друштва с ограниченом одговорношћу је новчана вредност уписаних улога чланова друштва у друштво која је регистрована у складу са законом о регистрацији.² Израз уписани улог значи да је реч о износу (вредности) за који је члан друштва преузео обавезу да га уплати или унесе, било у првом оснивачком акту који се сачињава приликом оснивања друштва, било у уписном уговору (уговор о улагању у друштво) који се закључује између члана и друштва приликом повећања основног капитала. Члан друштва може имати право да обавезу уплате односно уношења уписаног улога касније изврши, па из тог разлога, уписани и уплаћени односно унети улог не морају увек бити једнаки.³ Вредност уплаћеног односно унетог улога може бити мања или једнака вредности уписаног улога.

Основни капитал је фиксна правно-рачуноводствена категорија и не зависи од промене вредности имовине привредног друштва. Он се може мењати само након успешно спроведеног законом утврђеног поступка повећања или смањења основног капитала.

У принципу постоје две главне врсте повећања основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу: 1. Ефективно повећање основног капитала и 2. Номинално повећање основног капитала (из средстава друштва).⁴

Код ефективног повећања основног капитала врши се повећање из екстерних финансијских средстава па се друштво на тај начин додатно финансира. У ЗПД наводе се следећи начини повећања основног капитала: 1) новим улозима постојећих чланова или члана који приступа друштву; 2) претварањем резерви или добити друштва у основни капитал; 3) претварањем (конверзијом) потраживања према друштву у основни капитал; 4) статусним променама које имају за последицу повећање основног капитала; 5) претварањем (конверзијом) додатних уплата у основни капитал.⁵

Ефективним повећањем основног капитала могу се сматрати повећање основног капитала новим улозима и повећање претварањем (конверзијом) потраживања према друштву у основни капитал. Иако се у ЗПД прави разлика између повећања основног капитала новим улозима и повећања основног капитала претварањем (конверзијом) потраживања према друштву у основни капитал, повећање основног капитала претварањем (конвер-

² Вид. Закон о привредним друштвима (даље у тексту и фуснотама: ЗПД), Службени Гласник РС, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. Закон и 5/2015, чл. 44, ст. 3.

³ Вид. ЗПД, чл. 46.

⁴ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), *Beck'sches Handbuch der GMBH – Gesellschaftsrecht, Steuerrecht*, München 1995, 283.

⁵ Вид. ЗПД, чл. 146, ст. 1.

зијом) потраживања према друштву у основни капитал, сматра се такође повећањем основног капитала новим уложима. Реч је само о посебној врсти повећања основног капитала новим улогом. Уосталом такву одредбу ЗПД садржи код акционарских друштава: „Под повећањем основног капитала новим уложима сматра се и конверзија дуга у основни капитал“.⁶ С обзиром на то да је утврђена сходна примена одредби о повећању и смањењу основног капитала акционарског друштва на повећање и смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу⁷, несумњиво је да није реч о неком посебном начину повећања основног капитала. Стога ће у даљем тексту бити искључиво речи о одлуци о повећању основног капитала новим уложима.

Ефективно повећање основног капитала може бити мотивисано различитим разлозима. Један од мотива су инвестициони разлози тј. трајно финансирање привредног друштва.⁸ Прво, ефективним повећањем основног капитала друштво стиче нову економску вредност коју може да користи у различите инвестиционе сврхе. За разлику од финансирања друштва путем позајмица чланова, додатних уплата или кредитног задуживања од банака повећањем основног капитала новим уложима привредно друштво се трајно финансира⁹ (уплаћени односно унети улози не могу се вратити члановима друштва, члан се не може ослободити преузете обавезе уплате односно уношења улога).¹⁰ Друго, ефективно повећање основног капитала користи се и ради покрића губитака путем тзв. билансног изравнавања, нпр. истовремено повећање основног капитала новим уложима и смањење основног капитала ради покрића губитака. Треће, ефективним повећањем основног капитала јача се кредитна способност друштва.¹¹

Предмет анализе у овом раду биће одлука о повећању основног капитала, као припремни акт којим започиње поступак повећања основног капитала новим уложима. Поред тога, узгред ће бити поменути, изјава о упису и уписни уговор¹² како би се боље схватила суштина правног карактера одлуке о повећању основног капитала.

⁶ Вид. ЗПД, 295, ст. 2.

⁷ Вид. ЗПД, чл. 149, ст. 1.

⁸ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), 284.

⁹ Вид. опширније о томе код Владимир Марјански, „Споредне чинидбе као додатна обавеза члана друштва с ограниченом одговорношћу“ *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 4/2016, 1281-1293.

¹⁰ Вид. ЗПД, чл. 46, ст. 3 и чл. 60, ст. 1.

¹¹ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), 284.

¹² Опширније о изјави о упису и уписном уговору видети код Зоран Арсић, „Упис акција и уписни уговор“ *Право и привреда – часопис за привредноправну теорију и праксу*, 4-6/2016, 41-50.

2. ОДЛУКА О ПОВЕЋАЊУ ОСНОВНОГ КАПИТАЛА НОВИМ УЛОЗИМА

2.1. Правни карактер одлуке

Одлуку о повећању основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу доноси скупштина.¹³ Скупштинском одлуком врши се формирање и изражавање воље органа (скупштине), коју друштво сматра својом. Скупштина је орган друштва и њена одлука правно представља вољу друштва да спроведе повећање основног капитала. Одлуком о повећању основног капитала изражава воља друштва за извршењем повећања основног капитала. Одлука је само иницијални – припремни акт за спровођење поступка повећања основног капитала. Она представља једнострану изјаву воље друштва која је усмерена ка постојећим члановима или трећим лицима да учествују у поступку повећања основног капитала. Наиме, члановима или трећим лицима не може се наметнути обавеза уплате односно уношења нових улога. Потенцијални уписници путем изјаве о упису тек треба да изразе вољу да упишу улоге и учествују у спровођењу поступка повећања основног капитала. Одлуком о повећању основног капитала изражава се искључиво воља друштва а не њихова лична воља, чак и када су на скупштини гласали за доношење такве одлуке. Иако ЗПД не садржи директну одредбу о забрани наметања обавезе уплате односно уношења новог улога, ни у општем делу, ни у одредбама које се односе на друштво с ограниченом одговорношћу¹⁴, такво правило проистиче из општих начела уговорног права и принципа аутономије воље у вези са стицањем права и преузимањем обавеза. Лице мора на неки начин изразити вољу да преузме обавезу уплате односно уношења улога. На то индиректно упућује једна од одредби ЗПД из општег дела закона: „Лица која су оснивачким актом или на други начин преузела обавезу да уплате односно унесу у друштво одређени улог одговарају друштву за извршење те обавезе и у обавези су да накнаде штету која му је проузрокована пропуштањем или кашњењем извршења те обавезе“.¹⁵ Закон, међутим, не прецизира о каквом „другом начину“ преузимања обавезе је реч. Ради веће правне сигурности и заштите интереса тзв. мањинских чланова, ваљало би у ЗПД унети одредбу сличну оној која је предвиђена код

¹³ Вид. ЗПД, 146, ст. 2.

¹⁴ Интересантно је да одредбу о забрани наметања обавезе чини одбег улога ЗПД предвиђа једино у делу о ортаким друштвима. „Ортак није дужан да повећа улог изнад износа одређеног уговором о оснивању, ако уговором о оснивању није другачије одређено“ (ЗПД, чл. 96, ст. 4). Измена оснивачког акта ортаког друштва врши се једногласно (вид. ЗПД, чл. 94, ст. 3). Дакле, код ортаког друштва је јасно да наметање обавезе уплате односно уношења улога није могуће.

¹⁵ Вид. ЗПД, чл. 46, ст. 1.

обавезе вршења додатних уплата¹⁶, нпр. „да одлука не може обавезивати оне који за одлуку о повећању основног капитала“ нису гласали. Узевши у обзир правну природу одлуке о повећању основног капитала која представља само изражавање воље друштва, а не личне воље чланова, увођење овакве одредбе би теоријски можда било сувишно. Најбоље решење би стога било да се забрана наметања обавезе уплате односно уношења улога унесе у општи део закона, где су, на пример, већ садржана правила о забрани повраћаја улога и забрани ослобађања чланова од одговорности за неиспуњење обавезе уплате односно уношења улога.¹⁷ Тиме би се спречила другачија тумачења и створила би се већа правна сигурност у домену заштите интереса тзв. скупштинске мањине.¹⁸

Одлука о повећању основног капитала може се квалификовати као понуда потенцијалним уписницима да учествују у поступку повећања основног капитала само уколико садржи све битне елементе будућег уписног уговора (укупан износ повећања основног капитала, назначење уписника, врсту и вредност улога сваког од потенцијалних уписника, вредност удела који ће поседовати након повећања основног капитала). У осталим случајевима она има карактер позива потенцијалним уписницама да давањем изјаве о упису учине понуду друштву ради уписа нових улога.

Одлука о повећању основног капитала пуноважна је и без одлуке о измени оснивачког акта. Она је само иницијални акт у поступку повећања основног капитала. Тек у случају успешног спровођења и регистрације повећања основног капитала, настаће потреба да друштво донесе одлуку о измени оснивачког акта јер ће битни елементи његове садржине у том делу бити измењени: врста, вредност улога сваког појединог члана, укупна висина уписаног, уплаћеног и унетог основног (регистрованог) капитала.¹⁹ Након повећања основног капитала проценат удела сваког појединог члана може, али не мора бити промењен. Евентуални изостанак измене оснивачког акта, међутим, не утиче на спроведени поступак повећања основног капитала.

2.2. Орган и потребна већина за доношење одлуке

У делу ЗПД који се односи на друштва с ограниченом одговорношћу закон садржи само неколико одредби које се директно односе на повећање

¹⁶ У вези са обавезама вршења додатних уплата у друштво с ограниченом одговорношћу видети опширније код Стеван Шогоров, „Правне претпоставке захтева друштва за додатну (допунску) уплату“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2011, 7-16.

¹⁷ Вид. ЗПД, чл. 46, ст. 3 и чл. 60.

¹⁸ Holger Fleischer, *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG*, München 2011, 129.

¹⁹ У вези са битним елементима оснивачког акта вид. ЗПД, чл. 141.

основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу.²⁰ Поступак повећања основног капитала започиње доношењем одлуке скупштине о повећању основног капитала. Иако је општа норма о делокругу скупштине друштва с ограниченом одговорношћу диспозитивног карактера: „Ако оснивачким актом није другачије уређено, скупштина: 5) одлучује о повећању и смањењу основног капитала друштва, као и о свакој емисији хартија од вредности”²¹, одлука о повећању основног капитала је у искључивом делокругу скупштине друштва. Наиме, у делу о повећању основног капитала, јасно је предвиђено да одлуку о повећању основног капитала доноси скупштина друштва с ограниченом одговорношћу.²² Код друштва с ограниченом одговорношћу не постоји могућност да ова одлука буде пренета у делокруг другог органа друштва (директора, одбора директора, надзорног одбора).²³ У случају једночланог друштва одлуку у функцији скупштине доноси једини члан друштва.²⁴ Приликом доношења одлуке о повећању основног капитала скупштина одлучује већином од две трећине од укупног броја гласова свих чланова друштва с ограниченом одговорношћу.²⁵ Оснивачким актом може се предвидети и друга већина за доношење ове одлуке, али не мања од обичне већине од укупног броја гласова чланова друштва који имају право гласа по том питању.²⁶

2.3. Садржина одлуке о повећању основног капитала новим улозима

2.3.1. Одређивање обавезне садржине у ЗПД

У вези са осталим правилима која се односе на повећање основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу утврђена је сходна примена одредби о повећању основног капитала акционарског друштва. Следствено томе, садржина одлуке прилагођена је првенствено овом поступку код акционарских друштава. Ово није најбоља законска техника за уређење оваквог важног поступка, јер у пракси захтева правилан одабир одредби које се могу применити на повећање основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу. Из тог разлога тешко је утврдити обавезну садржину одлуке о повећању основног капитала код ове врсте друштва.

²⁰ Вид. ЗПД, чл. 146-147.

²¹ Вид. ЗПД, чл. 200, ст. 1.

²² Вид. ЗПД, чл. 146, ст. 2.

²³ Не предвиђа се могућност да као у случају акционарског друштва, одбор директора или надзорни одбор донесу одлуку о повећању основног капитала на основу тзв. одобреног капитала и одобрених акција. Вид. ЗПД, чл. 313.

²⁴ Вид. ЗПД, чл. 196, ст. 4.

²⁵ Вид. ЗПД, чл. 211, ст. 2.

²⁶ Вид. ЗПД, чл. 211, ст. 4.

Према ЗПД одлука о повећању основног капитала новим улозима садржи нарочито износ повећања основног капитала.²⁷ Износ мора бити одређен у динарима. Износ не може бити само одредив, већ мора бити одређен у фиксном износу.²⁸ Несумњиво је да је реч о максималном износу жељеног повећања преко кога није допуштено регистровати нову висину основног капитала. Ова одлука свакако би требало да садржи горњу границу тј. **максималан износ повећања основног капитала**. У тренутку доношења одлуке, међутим, не може се са сигурношћу рећи да ће повећање у том обиму заиста бити извршено. Једино је сигурно да повећање које се заснива на тој одлуци не може бити веће од наведеног износа. Ово из разлога што се одлуком о повећању основног капитала изражава воља друштва за извршењем повећања основног капитала друштва у том обиму. Одлука о повећању основног капитала је само иницијални (припремни) акт који представља само изражавање воље друштва, па је у тренутку доношења одлуке неизвесно да ли ће до повећања у том обиму уопште и доћи.

Надаље, одлука, може али не мора да садржи **минималан праг (износ)** до којег ће друштво спроведено повећање основног капитала сматрати успешним. Минималан праг успешности емисије акција који се наводи као битни елемент одлуке о повећању основног капитала новим улозима битан је елемент одлуке искључиво код акционарских друштава.²⁹

Даље, према ЗПД одлука о повећању основног капитала новим улозима садржи нарочито и **начин повећања основног капитала**. Када је реч о друштву с ограниченом одговорношћу одређивање посебног начина у оквиру одлуке о повећању основног капитала новим улозима има значаја само са становишта врсте улога којим се врши повећање основног капитала. У том смислу могуће је повећање основног капитала новчаним, и или неновчаним улозима. Повећање основног капитала неновчаним улогом додатно утиче на садржину одлуке о повећању основног капитала о чему ће више речи бити на одговарајућем месту. Додатно одређивање начина повећања основног капитала новим улозима код друштва с ограниченом одговорношћу је без значаја.³⁰

²⁷ Вид. ЗПД, чл. 296, ст. 1, т. 1.

²⁸ Max Gellis (Hrsg.), *Kommentar zum GmbH-Gesetz*, 6. Auflage, Wien 2006, 303.

²⁹ Вид. ЗПД, чл. 296, ст. 1, тач. 2.

³⁰ У случају повећања основног капитала новим улозима код акционарских друштава потребно је одредити и да ли се повећање основног капитала врши издавањем нових акција или повећањем номиналне вредности постојећих акција. Такође, код акционарских друштава издавање нових акција може се спровести јавном понудом или понудом која није јавна. Удели друштва с ограниченом одговорношћу нису хартије од вредности, не могу се стицати, нити се њима може располагати упућивањем јавне понуде у смислу закона којим се уређује тржиште капитала. Вид. ЗПД, чл. 150, ст. 1 и 2.

Према ЗПД, обавезан део садржине одлуке о повећању основног капитала је и **рок за спровођење одлуке**.³¹ ЗПД предвиђа да се одлука о повећању основног капитала региструје се у складу са законом о регистрацији у року од шест месеци од дана доношења.³² У супротном, одлука која није регистрована у том року ништава је.³³ Евентуална регистрација одлуке не конвалидира њену ништавост.³⁴ Ипак, то је само крајњи рок за регистрацију одлуке, а не рок за спровођење повећања основног капитала. Регистрација одлуке о повећању основног капитала има, за разлику од регистрације повећања основног капитала, само припремни карактер.³⁵ Спорно је, међутим, шта се подразумева под роком за спровођење одлуке. Јасно је да није реч ни о року за уплату односно уношење улога. Наиме, новчани и неновчани улог приликом повећања основног капитала мора се уплатити, односно унети у року одређеном у одлуци о повећању капитала, с тим да се тај рок рачуна од дана доношења одлуке о повећању капитала и не може бити дужи од 5 година.³⁶

Иntenција законодавца је, вероватно, била да ограничи рок за спровођење одлуке о повећању основног капитала у смислу преузимања обавезе уписа нових улога (удела) путем давања изјаве о упису. Што се тиче регистрације промене података о висини основног капитала у Агенцији за привредне регистре (даље у тексту: АПР) друштво је дужно да једном годишње, уз регистрацију годишњих финансијских извештаја у складу са законом који уређује рачуноводство и ревизију, региструје висину основног капитала ако је у претходној пословној години дошло до промене основног капитала, у складу са законом о регистрацији.³⁷ Из овога проистиче да се рок за спровођење тј. регистрацију повећања основног капитала не може одредити тако да пада након 30. јуна наредне пословне године до када се најкасније предаје годишњи финансијски извештај ради регистрације и објављивања за претходну пословну годину.³⁸ Ипак, поставља се питање правне судбине повећања основног капитала које се не региструје у наведеном року.

Као што је већ истакнуто, **повећање основног капитала неновчаним улогом** додатно утиче на садржину одлуке о повећању основног капитала. Уколико се основни капитал повећава неновчаним улозима одлука обавезно садржи: 1) предмет (ствар) или право које друштво стиче и процену његове

³¹ Вид. ЗПД, чл. 296, ст. 1, тач. 3.

³² Вид. ЗПД, чл. 294, ст. 2.

³³ Вид. ЗПД, чл. 294, ст. 3.

³⁴ Зоран Арсић, Владимир Марјански, *Право привредних друштва*, друго измењено и допуњено издање, Нови Сад, 2015, 303.

³⁵ *Исио*.

³⁶ Вид. ЗПД, чл. 46, ст. 2, т. 2.

³⁷ ЗПД, чл. 149, ст. 2.

³⁸ Вид. Закон о рачуноводству, „Службени гласник РС“, бр. 62/2013, чл. 33, ст. 1.

вредности; 2) име и друге податке о лицу које уноси неновчани улог.³⁹ Процена вредности неновчаног улога врши се у складу са чланом 51 ЗПД.

Остали елементи који су прописани у одредби о садржини одлуке о повећању основног капитала новим улозима, као што су битни елементи акција или ознака банке код које се врши уплата акција релевантни су само за повећање основног капитала акционарског друштва.⁴⁰

2.3.2. Одређивање дружних елемената у зависности од природе одлуке

Већ је истакнуто да утврђивање сходне примене одредби ЗПД о повећању основног капитала акционарског друштва на повећање основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу не представља најбоље решење. Зато је спорно да ли у складу са посебном природом повећања основног капитала код друштва с ограниченом одговорношћу одлука о повећању мора да садржи још неке елементе.

У упоредном праву, поред одлуке о повећању основног капитала, помиње се и посебна одлука којом постојећи чланови дају сагласност коме ће и у ком обиму нови улози бити понуђени (нем. *Zulassungsbeschluss*).⁴¹ Неопходност једне такве одлуке је спорна и зависи од тога да ли је право пречег уписа удела искључено.⁴²

С обзиром на то да удели друштва с ограниченом одговорношћу нису хартије од вредности, те да се не могу стицати, нити се њима може располагати упућивањем јавне понуде у смислу закона којим се уређује тржиште капитала⁴³, поставља се питање да ли је неопходно у одлуци утврдити **круг лица – потенцијалних уписника (учесника)** у поступку повећања основног капитала. Чланови друштва имају право пречег уписа удела приликом повећања основног капитала новим улозима у сразмери са својим уделитема, осим ако је оснивачким актом другачије одређено.⁴⁴ Уколико право приоритетног уписа није у потпуности или барем делимично искључено, круг потенцијалних уписника ограничава се на постојеће чланове друштва. И чланови друштва који нису гласали за доношење одлуке о повећању основног капитала имају право да учествују у поступку повећања основног капитала. Исто тако, чланови који су гласали за доношење одлуке о повећању основног капитала могу да се „предомисле“ и да не упишу нове улоге, јер они своју личну вољу, тек треба да изразе путем изјаве о упису.

³⁹ Вид ЗПД, чл. 296, ст. 3.

⁴⁰ Вид ЗПД, чл. 296, ст. 1.

⁴¹ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), 287.

⁴² *Исцпо*.

⁴³ Вид ЗПД, чл. 150.

⁴⁴ ЗПД, чл. 146, ст. 3.

У вези са правом пречег уписа није утврђена сходна примена одредби о праву приоритетног уписа акција из нове емисије које се примењују код акционарских друштава. Предвиђена је само сходна примена одредби о повећању основног капитала, а нормe о право пречег уписа садржане су у делу закона који регулише „Однос друштва и акционара“.⁴⁵

Уколико је право приоритетног уписа барем делимично искључено у круг потенцијалних уписника могу ући и трећа лица. У том случају, сматрамо да је неопходно да одлука садржи круг потенцијалних уписника јер код друштва с ограниченом одговорношћу није допуштена јавна понуда удела која би била усмерена на неодређен круг потенцијалних уписника

Већ је поменуто да у случају повећања основног капитала неновчаним улозима одлука треба да садржи и име и друге податке о лицу које уноси неновчани улог.⁴⁶

Уколико одлука садржи назначење лица и висину улога који ће постојећим члановима или трећим лицима бити понуђени ради уписа, садржина уписног уговора мора бити у складу са одлуком о повећању основног капитала. Само у том случају би се одлука о повећању основног капитала могла квалификовати као понуда постојећим члановима и, или другим лицима да учествују у поступку повећања основног капитала.

2.3.3. Захтеви регистратора (АПР) у вези са садржином одлуке

У домаћој пракси, важну улогу у примени норми ЗПД има регистратор (АПР). Ради помоћи привредним субјектима регистратор објављује примере аката који се подносе ради регистрације промене података. У том смислу на веб страници АПР постоји и пример садржине одлуке о повећању основног капитала.⁴⁷ Из примера одлуке проистиче да регистратор одлуку о повећању основног капитала не третира само као иницијални – припремни акт за спровођење поступка повећања основног капитала, већ акт на основу којег се у потпуности спроводи и одређује промена података у вези са висином основног капитала. То јасно проистиче из примера садржине одлуке. Према њему регистратор од подносиоца регистрационе пријаве захтева да већ у одлуци о повећању основног капитала утврди следеће елементе одлуке: 1. укупан (тренутно) регистровани основни капитал друштва; 2. износ повећања основног капитала друштва; 3) основ (начин) повећања; 4) укупан износ основног (не/новчаног) капитала друштва након повећања; 5) вредност

⁴⁵ Вид. ЗПД, чл. 269-280.

⁴⁶ Вид. ЗПД, чл. 296, ст. 3.

⁴⁷ <http://www.apr.gov.rs/LinkClick.aspx?fileticket=WpDXKIUX-yE%3D&tabid=624&portalid=3&mid=1664>. (веб страница посећена: 29.11.2017.)

уписаних, уплаћених и унетих улога по члановима друштва⁴⁸ и б) процен-туалну вредност удела сваког члана након повећања основног капитала.

Овакав захтев регистратора у супротности је са правном природом одлуке о повећању основног капитала. Скупштинском одлуком врши се формирање и изражавање воље органа (скупштине), коју друштво сматра својом. Скупштина је орган друштва и њена одлука правно представља вољу друштва да спроведе повећање основног капитала. У том смислу одлука о повећању основног капитала је само иницијални (припремни акт) у поступку повећања основног капитала новим улозима и може представљати „највише” понуду постојећим члановима и, или другим лицима да учествују у поступку повећања основног капитала. Она се може квалификовати као понуда само уколико садржи све битне елементе будућег уписног уговора (укупан износ повећања, назначење уписника, врсту и вредност улога сваког од потенцијалних уписника и проценат вредности удела који ће уписници поседовати након повећања основног капитала). Једногласно доношење одлуке, такође, не мења, природу одлуке као једностране изјаве воље друштва. Дакле, неопходно је да чланови и, или друга лица на адекватан начин дају сагласност тј. да изразе своју вољу да учествују у поступку повећања основног капитала уплатом и, или уношењем улога.

Овакво схватање регистратора у вези са природом одлуке о повећању основног капитала није само теоријски неисправно, већ у пракси може да изазове врло озбиљне последице. Наиме, у тренутку доношења одлуке неизвесно је више ствари. Прво, неизвесно је да ли ће и у ком обиму доћи до повећања основног капитала. Једино је сигурно да повећање не може ићи изнад укупног износа повећања предвиђеног одлуком. Друго, неизвесно је и колика ће бити вредност улога и процентуална вредност удела чланова након повећања. Одлуком се формира искључиво воља друштва, а не лична воља чланова. Уколико би се прихватио супротан став да се њоме коначно одређује врста, вредност улога и процентуална вредност удела чланова након повећања, то би отворило врата веома опасној могућности да се члановима наметне обавеза уплате односно уношења додатних улога.⁴⁹ Таквим схватањем природе скупштине одлуке од стране регистратора, ствара се могућност наметања обавезе члановима који су гласали против скупштинске одлуке.⁵⁰ Наметање обавезе члановима је у супротности са начелом

⁴⁸ Интересантно је да се овде већ говори о прошлом времену: „вредност уписаних, уплаћених и унетих улога“.

⁴⁹ Видети више о томе у оквиру излагања о правном карактеру одлуке.

⁵⁰ Приликом доношења одлуке о повећању основног капитала скупштина одлучује већином од две трећине од укупног броја гласова свих чланова друштва с ограниченом одговорношћу (вид. ЗПД, чл. 211, ст. 2.) Оснивачким актом може се предвидети и друга већина за доношење ове одлуке, али не мања од обичне већине од укупног броја гласова чланова друштва који имају право гласа по том питању (Вид ЗПД, чл. 211, ст. 4.).

аутономије воље као основном принципу уговорног права и истовремено је супротно духу ЗПД. Уосталом и ЗПД предвиђа да чланови друштва имају право пречег уписа удела приликом повећања основног капитала новим улозима у сразмери са својим уделима, осим ако је оснивачким актом другачије одређено.⁵¹ Дакле, чланови имају право које могу али не морају реализовати, а не обавезу облате односно уношења улога ради уписа удела.

Како би се избегла могућност наметања обавезе другим лицима, у случају повећања основног капитала уз учешће новог члана (члана који приступа друштву), регистратор поред одлуке о повећању основног капитала захтева и да се закључи „Уговор о приступању члана и повећању основног капитала новим улогом“. Овај уговор треба да буде у складу са претходно донетом одлуком о повећању основног капитала. То је у суштини уписни уговор (уговор о улагању у друштво).

Сматрамо да би изјава о упису, заједно са листом уписника требало да буде обавезан део документације који се подноси ради регистрације повећања основног капитала, не само у случају повећања основног капитала приступањем новог члана друштва, него и у случају повећања основног капитала улогом постојећих чланова. Тиме би се омогућило да постојећи чланови такође изразе личну вољу за преузимање обавезе уплате односно уношења улога у поступку повећања основног капитала новим улозима, без могућности да им се наметне обавеза уплате односно уношења новог улога. Већ је наведено да одлука скупштине о повећању основног капитала, чак и када је донета једногласно у суштини представља само изражавање воље друштва да се изврши повећање основног капитала. Изјава о упису усмерена је ка стицању чланства (новог члана) или проширењу чланских права постојећих чланова (уколико се након повећања повећава процентуална вредност удела постојећег члана увећава).

Уписни уговор између уписника и друштва настаје на основу уписне изјаве уписника и кореспондирајуће изјаве воље друштва.⁵² У упоредном праву се кореспондирајућом вољом друштва сматра пријава за регистрацију повећања основног капитала чије прилоге, поред одлуке о повећању основног капитала чине листа уписника и изјаве о упису сваког појединог члана. Овакав приступ се заснива на томе да се основни капитал сматра повећаним регистрацијом повећања основног капитала. Правну последицу представља настанак чланског права. Уписник постаје члан друштва са свим правима и обавезама.⁵³

У примеру „Уговора о приступању члана и повећању основног капитала новим улогом“ који се наводи на *web* страници АПР, погрешно се, међутим,

⁵¹ Вид. ЗПД, 146, ст. 3.

⁵² Daniel Hunecke, *Der Zeichnungsvrtrag*, Tübingen 2011, 114.

⁵³ Зоран Арсић, „Упис акција и уписни уговор“, *Право и привреда, часопис за привредноправну теорију и праксу*, бр. 4-6/2016, 45.

одређују лица која треба да приступе закључењу овог уговора. Уместо да се као уговорне стране одреде привредно друштво, у којем треба да дође до повећања основног капитала, и уписник – нови члан који приступа друштву, као уговорне стране одређују се постојећи члан/чланови, као преносиоци удела, и лице које приступа друштву, као стицалац удела. Овакво одређење уговорних страна је неисправно. Наиме, стицање удела у поступку повећања основног капитала друштва је оригиналан вид стицања. Удео новог члана настаје у тренутку регистрације повећања основног капитала и нови члан га стиче оригиналним, а не деривативним путем тј. преносом – стицањем удела од постојећег члана друштва. Истина, проценат удела „старих“ чланова смањује се, али не као последица преноса одређеног процента (дела) њиховог удела, већ као последица спроведеног поступка повећања основног капитала уз учешће новог члана који је на тај начин приступио друштву.

Није, међутим, овакво одређивање уговорних страна само теоријски неисправно. Такво решење може да изазове и практичне проблеме. Наиме, услед оваквог одређења уговорних страна, може се десити да тзв. мањински чланови, који су иначе били против одлуке о повећању основног капитала, одбију да закључе уговор о приступању члана и повећању основног капитала новим улогом са чланом који приступа друштву. Тиме се отвара могућност да они, упркос чињеници што је воља друштва за повећањем основног капитала у одлуци већ изражена, практично спрече њено спровођење. Сагласност свих чланова друштва за приступање новог члана својствено је друштвима лица⁵⁴, а супротно природи друштава капитала, у које спада и друштво с ограниченом одговорношћу. Регистратор оваквим одређењем уговорних страна код уписног уговора („Уговор о приступању члана и повећању основног капитала новим улогом“) у правним систем уводи врло опасног „правног мутанта“ који тежи да друштво с ограниченом одговорношћу у овом сегменту изједначи са ортаким друштвом.

Није овде, међутим, једина одговорност на регистратору. Регистратор је успешно препознао да је барем у случају приступања новог члана неопходно да лице које приступа изрази сагласност за преузимањем обавезе уплате односно уношења улога и стицањем удела – чланства у друштву. Највећа одговорност је на законописцу који је ову материју пропустио да уреди. На основу увида у тренутно припремљен нацрт измена и допуна Закона о привредним друштвима⁵⁵, долази се до закључка да регулатива о повећању основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу у вези са суштинским питањима и даље остаје недоречена.

⁵⁴ Вид. ЗПД, чл. 99, ст. 1.

⁵⁵ http://www.paragraf.rs/nacrti_i_predlozi/180917-nacrt_zakona_o_izmenama_i_dopunama_zakona_o_privrednim_drustvima.html (web страница посећена: 11.12.2017).

Vladimir Ž. Marjanski, Ph.D., Associate Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs

The Resolution on Increase of the Share Capital through New Contributions in Limited Liability Company

Abstract: *The resolution on increase of the share capital is expressed by the will of the company for the execution of the increase in the share capital. By a general meeting decision, the formation and expression of the will of the bodies (the general meeting) is carried out, which the Company considers to be its own. The General meeting is a body of a company and its decision legally represents the will of the company to conduct an increase in the share capital. In that sense, the decision on increasing the share capital is only an initial (preparatory act). It is therefore only a unilateral statement of the will of a company that is directed at existing members or third parties to participate in the procedure for increasing the share capital to take over the share. In the part of the Serbian Law on companies that relates to limited liability companies, the law contains only a few provisions that directly relate to the increase in the share capital of a limited liability company. Regarding other rules related to the increase in the share capital of a limited liability company, a corresponding application of the provisions on the increase in the share capital of a joint stock company has been established. Consequently, the content of the decision was adapted primarily to this procedure in joint stock companies. This is not the best legal technique for arranging this important procedure, because in practice it requires a proper selection of provisions that can be applied to increase the core capital of a limited liability company.*

Keywords: *resolution of the general meeting, share capital, increase of share capital through new contributions, subscription of shares.*

Датум пријема рада: 15.12.2017.